

- Jagersma, Pi.: *Izrael története az Ószövetség korában*. (1. kötet) *Izrael története Nagy Sándortól Bar Kochbáig* (2. kötet). Budapest. 1991.
- Budai Gergely – Herczeg Pál: *Az Újszövetség története*. Kálvin János Kiadó. Budapest. 1994.
- Farkasfalvy Dénes: *Bevezetés az Újszövetségi Szentírás könyveihez*. Szent István Társulat. Budapest. 1995.
- Stauffer, Ethelbert: *Jézus története és személye*. Magánkiadás. 1996.
- Baldermann, Ingo: *A Biblia, a tanulás könyve*. Kálvin János Kiadó. Budapest. 2003.
- Westermann, Claus – Gloege, Gerhard: *A Biblia titkai*. Kálvin János Kiadó. 1997.

A keresztség

A keresztség a keresztény egyház életének legősibb és leggazdagabb titkai (misztériumi) világába vezet be bennünket. Olyan lelki, spirituális erőterbe, amelyet születésétől fogva mindmáig magáénak vall és gyakorol az egyház. Ez a titok az évszázadok során – minden felekezeti szakadás és tanításbeli hangsúlykülönbség ellenére is – lényegében töretlen jelentőségében maradt meg az egyház legszentebb és legsajátságosabb kincsei között.

Ez a misztérium mára mintha megkopott volna – mondhatnánk a külső szemlélő látószögéből. Ennek hátterében nemcsak a keresztelés egyházi és társadalmi értelmezése és megítélése között tátongó szakadékot találjuk. A keresztségre való felkészülés és egyházi felkészítés, valamint a keresztelés mai gyakorlata tartalmát tekintve nemcsak zavaróan leegyszerűsödött, sőt sok megkeresztelt számára ki is ürült, hanem bátran nevezhető – a keresztség belső gazdagságával összevetve – elégtelennek is. Időszerű tehát a keresztség szentségének tartalmát – mint már oly sokszor az egyháztörténetben és az egyes keresztény hívők életében – újra felfedeznünk: először a kétezer éves keresztény teológia és egyház tanításának és gyakorlatának összefoglaló felidézésével, amely számunkra is támpontokat ad a tájékozódáshoz, majd néhány kiindulási pont meghatározásával, amely a keresztség mélyebb megértéséhez és elfogadásához elengedhetetlen egymás közötti párbeszéd irányába vezethet.

A keresztség vallási forrásvidéke

A vallások történetében általánosan ismertek olyan *beavatási aktusok*, melyek az egyén szocializációja útján – általában meghatározott életkorhoz, azaz személyes érettséghez kötve – a közösségben elfoglalt, új szakaszba lépő élethelyzetén túl az istenséggel való találkozást, az ehhez elengedhetetlen beavatást is hivatottak megjeleníteni. A különböző vallásokban ezek az aktusok egészen eltérőek lehetnek, általában gyakorlatok és szimbolikus szertartások ötvözeteként folynak le. E – tudományos fogalommal – „küszöb-szertartások” általános gyakorlata a keresztség megalapozásának távoli forrásvidékén helyezkedik el.

Sokkal közelebbi kapcsolat áll fenn *Izráel tisztulási szertartásainak* gazdag gyakorlatával, mely a babiloni fogság utáni időkben egyre növekvő jelentőségre tett szert. Ezek szerepe mindinkább a közösséghez tartozás vállalásával, illetve a közösséghez tartozás elfogadásával kapcsolódott össze: egyrészt az izráeliták közösségéhez tartozás jeleként (zsinagógai bemerítések, mellyel a „betérőket” fogadták maguk közé), másrészt a zsidóságon belül elkülönülő csoportoknál (például esszénusok). E sorba illeszthető az úgynevezett prozelitakeresztelés is, amely az Izráel népébe betérő pogányok felvételekor egyszeri aktusként valósult meg. (Történetileg tisztázatlan, hogy ezt a gyakorlatot már Jézus életében követték-e.)

Keresztelő János keresztsége is e háttérből sarjadt ki. Az ő keresztelési gyakorlatának tartalmát a szinoptikus evangéliumok a „megtérés keresztsége a bűnök bocsánatára” szavakkal foglalják össze, ami szorosan kötődött János prófétai igehirdetéséhez az utolsó ítélet közelségéről és határozott megtérésre sürgető felszólításához. Ebben az értelemben a keresztség – mint egyszeri aktus – a radikális megtérés szimbóluma is volt, melyben egyszerre volt kifejezhető az egyéni elhatározás és a felkínált kegyelmi lehetőség. Ezt a keresztelési gyakorlatot Jézus és tanítványi köre közvetlenül is megismerte, illetve kezdetben szórányosan gyakorolta is (Jn 3,22; 4,2).

Jézus megkeresztelkedése

Márk evangéliumi beszámolója szerint Jézus – miután Keresztelő János keresztségével megkeresztelkedett – így kezdett prédikálni: „elközelített már az Isten országa: térjete meg, és higgyetek az evangéliumban!” (Mk 1,15) Ez a felszólítás két alapvetően rokon vonást mutat Jánossal: a végidő bekövetkeztének küszöbön állásában, illetve ennek fényében a megtérésre hívó felszólításban. Amikor János megkeresztelte Jézust, ez az *eszmei rokonság* is szerepet játszott. Ez azonban semmiképp sem jelentette azt, hogy a keresztelő bármilyen értelemben a megkeresztelt felett állt volna (Mt 3,14k).

Ennél sokkal lényegesebb vonás Jézus megkeresztelkedésében a *szolidaritás* motívuma, amelyet ebben az aktusban Jézus a megváltásra szoruló bűnösökkel szemben vállalt magára. Az evangéliumi beszámolók ebben világos megalapozását adják annak a szolidaritásnak is, amely a keresztség által minden megkeresztelt személy között létrejön.

A keresztség gyakorlata

Habár az első tanítványok nyilvánvalóan nem voltak megkeresztelve Jézus nevére, az újszövetségi iratok egybehangzó tudósítása szerint *az egyház születésétől fogva gyakorolták a keresztelést* (Péter pünkösdi beszéde után a megtérők rögtön megkeresztelkedtek!, ApCsel 2,38kk), amely szorosan összetartozott a keresztény közösségalakítással. Erre megbízást is kaptak a már feltámadott Jézus Krisztustól (Mt 28,19k).

A *keresztelési formulák* kezdetben sokféleséget mutatnak: „Jézus Krisztus nevében” (ApCsel 2,38), „az Úr Jézus nevére” (ApCsel 8,16), „Krisztus Jézusba” (Róm 6,3). Később ez a gyakorlat a szentháromsági formulává egységesedett, amely szintén fellelhető a missziói parancsban (Mt 28,19).

Nem bizonyossággal eldönthető kérdés, hogy a keresztelendőket teljesen alámerítették-e a vízbe, vagy pedig a vízben állva öntötték le őket. Az bizonyosnak tekinthető, hogy a kereszteléshez *minden esetben használtak vizet*, lehetőség szerint mindig élő vizet.

A víz bibliai szimbolikája jelentősen hozzájárult a keresztség teológiai értelmezésének történetéhez is. A vízhez kötődő tapasztalatokat három alapvető motívum szerint csoportosítják: (1) a víz az életet veszélyeztető káosz hatalma (vizek szétválasztása, a víz és a szárazföld különválasztása, özönvíz, a víz mint halálos veszedelem képe); (2) a víz az élet forrása (négy folyó Édenben, sziklából fakasztott víz, az élet vize); (3) a víz tisztít és éltet (fizikai, erkölcsi és kultikus értelemben a megtisztulás és gyógyulás eszköze).

Az apostolok és az első keresztények gyakorlatában nemcsak egyéneket kereszteltek meg, hanem egész családokat, „házakat” is (ApCsel 10,24kk). Ez azt is mutatja, hogy a keresztelés mélyen érintett olyan szociális közösségeket is, mint a család, a háznép, a szélesebb rokonság. Itt kell megemlíteni, hogy az Újszövetség nem szolgáltat elegendő világos adatot a gyermekek megkeresztelése kérdésében, melyet érvként, illetve ellenérvként felhasználva kizárólagos döntésre juthatnánk. Az azonban a rendelkezésre álló tényekből is kiténik, hogy a gyermekek megkeresztelése nem ragadható ki a család összefüggéséből.

Ma meglepőnek hathat Pál apostol felvetése, hogy „a hitetlen férj meg van szentelve hívő felesége által, a hitetlen feleség pedig hívő férje által, különben gyermekeitek is tisztátalanok volnának, így azonban szentek” (1Kor 7,14). Az ehhez hasonló szentírási kijelentések mindenképp megfontolt mérlegelésre intenek.

A keresztség szentségének teológiai értelmezése

A keresztség sokszínű teológiai tartalmának kibontásánál az Újszövetségben feljegyzett kezdetek nyújtanak kiindulási pontot: egyfelől az Apostolok cselekedeteiről írott könyv, másfelől Pál apostol teológiai fejtegetései, amelyek mentén a dogmatörténeti fejlődés a későbbiekben is kikristályosodott. A Péter pünkösdi prédikációját követő első keresztelésekről – ami egyben az első, jeruzsálemi keresztény gyülekezet megszületését is jelentette – bőséges tartalmi kifejtést is adnak a feljegyzések (ApCsel 2,37–41): „Térjete meg, és keresztelkedjete meg valamennyien Jézus Krisztus nevében, bűneitek bocsánatára, és megkapjátok a Szentlélek ajándékát.”

A keresztelést igehirdetés előzte meg, amely a Szentlélek pünkösdi kiáradását követően hangzott el, s amely hitre indított mintegy háromezer embert. Mindebben együttesen jut kifejezésre a *Lélek által előidézett esemény* és annak *hitel való fogadása*, ami azután a kereszteléshez vezetett.

Péter felszólítása – „keresztelkedjete meg Jézus Krisztus nevében!” – az esemény irányultságát mutatja meg, amennyiben a keresztség Jézus Krisztusra irányuló életfordulat. Ez az *életközösségbe kerülés Jézussal* nem kevesebbet jelent, mint hogy a megkeresztelt magának Jézus Krisztusnak a sorsában részesedik. Ennek a gondolatnak teljes és mély kifejtését Pál apostolnál találjuk meg (Róm 6,1–11): „a keresztség által ugyanis eltemettünk vele a halálba, hogy amiképpen Krisztus feltámadt a halálból az Atya dicsősége által, úgy mi is új életben járjunk” (4. v.). Ennek a változásnak radikalitását éppen a keresztségben ilyen értelemben megvalósuló sorsközösség adja: „halálból életre keltetek” (Róm 6,13).

A keresztség ugyanakkor a *bűnök bocsánata*. Az élet megváltoztatása így szorosan kapcsolódik mind a megtéréshez, mind a kereszteléshez. Itt jelenik meg legmarkánsabban a megtisztulás motívuma, ahogyan Pál apostol is felidézi saját megkeresztelésének emlékét: „keresztelkedj meg, mosd le bűneidet, segítségül híván az Úr nevét” (ApCsel 22,16). Ez magától értődően jelent egyet az erkölcsi megújulással is, hogy azt „a víz fürdőjével az ige által megtisztítva megszentelje” (Ef 5,26).

„...és megkapjátok a Szentlélek ajándékát” – fejezte be Péter a felhívást. A pünkösdi események sodra arra figyelmeztet, hogy a Szentlélek működése az egyházra irányul (létrehozza és közösséggé teszi), miközben a feltámadott Jézus

Krisztus elevenségét hozza napvilágra a megtapasztalhatóság birodalmában. Így érthető, hogy az Apostolok Cselekedeteiben a rendkívüli, szokatlan vonások leírására kerül nagyobb hangsúly. A keresztség vonatkozásában mindez azt teszi világossá, hogy a keresztelési aktus mozgató ereje és tere maga a Szentlélek, aki átjárja és összefogja a történetet, ahogyan elhívja, gyűjti, megvilágosítja és megszenteli az egyház közösségét és tagjait is.

A Szentlélek ajándékának elnyerése – vagy ahogyan a pünkösdi mozgalomban mondják: a „Lélekkeresztség” – a keresztelés megtörténtével való viszonyában igen változatos képet mutat a Szentírás alapján. Péter pünkösdi prédikációja a kereszteléshez köti azt, Kornéliusz házában azonban ugyanő így nyilatkozik: „Vajon megtagadhatja-e a vizet valaki ezektől, hogy megkeresztelkedjenek, akik ugyanúgy megkapták a Szentlelket, mint mi?” (ApCsel 10,47) Ebben az elbeszélésben éppen az a kiemelt szándék nyilvánvaló, hogy Péternek Isten szándékát kell tudomásul vennie, amikor vonakodik az evangéliummal a pogányok felé fordulni. Ugyancsak Péter és János azok, akik viszont Samáriában találunk olyan megtérteket, akikre a Szentlélek „még nem szállt rá, csak meg voltak keresztelve az Úr Jézus nevére” (ApCsel 8,16). Ezek a bibliai példák is világossá teszik, hogy a keresztség és a Lélek ajándéka közötti viszonyban semmiféle automatizmus vagy kizárólagosság hirdetése nem állja meg a helyét.

A háromezer megtéréséről és megkereszteléséről szóló beszámoló az első gyülekezet megszületésének a története. A gyülekezeti élet folytatólagos leírása világossá teszi azt is, hogy a közösség a keresztség által alakult meg, s ezáltal a Szentlélek *a szolidaritás közösségét* alkotta meg közöttük. Pál apostol így fogalmaz: „egy Lélek által mi is mindnyájan egy testté kereszteltettünk” (1Kor 12,13). Ezen az alapon valósul meg a megkeresztelték közösségének, az egyháznak az összetartozása és tagjainak egyenlő méltósága, mivel „mindnyájan Isten fiai vagytok a Krisztus Jézusban való hit által. Akik Krisztusba keresztelkedtetek meg, Krisztust öltöttétek magatokra.” (Gal 3,26k)

Az első pünkösdi prédikáció ívéhez szervesen tartozik hozzá az Újszövetség egy másik megközelítése is: miként értelmezhető és írható le a keresztség hatása a megkeresztelt ember életében? A keresztség *újjászüelő és megújító fürdő* – írja Pál apostol (Tit 3,5). Az újonnan születés gondolatát a keresztségre vonatkozóan a legmélyebben János evangéliuma bontakoztatja ki: víztől és Lélektől születés (3,5kk), újonnan, illetve felülről születés (3,3.7). A keresztség erejét és jelentőségét, „művét” az ember életében az első gyülekezetek – Jézus szavai szerint – az ember megszületésével tudták nemcsak összemérni, hanem mintegy második születésként értelmezni. Ennek az új, lelki embernek a megszületése természetes módon jelent életújulást is, amely az ember teljes valóját érinti: mind személyes, mind szociális és erkölcsi értelemben.

A keresztség szentsége az evangélikus teológiában

A reformáció evangélikus teológiájában a keresztség tartalmának tárgyalását, összefoglalását magánál Luthernél találjuk meg legvilágosabban. Az Ágostai hitvallás (Melancthon munkája) ide vonatkozó szűkszavú cikkelye (CA IX) pusztán ennyit mond: „szükséges az üdvösséghez, és Isten a keresztség által kegyelmét adja.” A továbbiakban – szintén röviden – a gyermekkeresztség – egyes reformációs csoportokban erősen támadott – gyakorlata mellett érvel. Ezzel szemben Luther nemcsak kátéiban, hanem egy terjedelmes, a keresztségről szóló igemagyarázatában is kifejtette álláspontját, amely mindmáig alapvetően meghatározza egyházunk tanítását és gyakorlatát.

Maga a tény is, hogy sem az Ágostai hitvallás, sem annak védekező irata, az Apológia nem fejtett ki erről részletes tanítást, mutatja, hogy a keresztség kérdése önmagában nem jelentett éles összeütközési pontot a katolikus egyházzal. A reformátori teológia erős hangsúlya a keresztségnek az ember Isten előtti megigazulásában (bűnbocsánat, megmenekedés a haláltól és ördögtől, üdvösség) betöltött szerepére sem jelentett az egyház történetében addig ismeretlen újítást. Ilyen értelemben tehát nem lehet és nem is célravezető elválasztanunk a lutheri állásfoglalásokat a keresztség fentebb részletezett kifejtésétől, inkább azt kell számba vennünk, hogy Luther és követői mely vonásokat emelték ki, illetve gazdagították teológiájukban.

A *Nagy kátéban* Luther először a keresztelés aktusát vizsgálta meg: a keresztség „nem egyszerű víz, hanem Isten ígéjébe és parancsába foglalt, s ezzel megszentelt víz”, az ígét pedig azért rendeli hozzá a vízhez, „hogy megragadhasuk benne ezt a kincset”. Ezáltal a keresztség „Isten saját cselekedete”, amit azonban a megkereszteltnek hittel kell fogadnia, mivel „hit nélkül semmit sem használ a keresztség”. Az így elrendelt szentség munkája az emberben – a középkori teológia szavával: a keresztség „haszna” – a szentírási mondat értelmében (Mk 16,16), „hogy üdvözítsen”.

Hogy mindez miként is megy végbe, néhány szempont szerint kerül Luthernél kifejtésre. Feltűnő azonban, hogy nem egyszerűen a keresztséggel kapcsolatos teológiai tartalmat adja vissza, hanem azonnal alkalmazza is azt a kátét olvasó – többnyire gyermekkorban – megkereszteltnek életére: a keresztség „az őember megölése, s az újember feltámadása”, amihez azonnal hozzáteszi: „e kettőnek kell történnie bennünk egész életünkön át. A keresztyén élet nem más, mint mindennapi keresztség: egyszer elkezdjük és mindig benne élünk.” Még szemléletesebb képpel él, amikor ezt mondja: „A keresztséget mindennapi ruhánknak kell tekintenünk, azt kell viselnünk állandóan.”

Sokkal részletesebb kibontakoztatást találunk Luther sermójában (igemagyarázatában). A korábban kifejtett hangsúlyok mellett itt megtaláljuk a *lelki-*

pásztori értelmezést. Amikor Pál apostol nyomán (Róm 6) kijelenti, hogy a keresztség „a bűnnek való boldog meghalás és Isten kegyelmében való feltámadás”, ismét hozzáteszi, hogy a keresztség egész életre kiható folyamat, amely végső állomását az újjászülés és megszentelés szempontjából csak a földi élet után érheti el, addig azonban szüntelen *küzdelmek között* valósul meg és teljeseedik ki: „csak a halálban lesz igazán teljessé, mert akkor meríttetik bele az ember igazán a keresztségbe... azért ez az egész élet nem más, mint megszakítás nélküli lelki keresztség.” A szentség üdvösséget munkáló hatása tehát az egész keresztény életen át valóságként s nem csupán jelképesen mutatkozik meg: „erősen kell hinnünk, hogy a szentség nem csupán jelzi a halált és az utolsó napon való feltámadást, amely által az ember újjá lesz, hogy aztán bűn nélkül örökké éljünk, hanem ezt már bizonyosan elkezdte és eszközli is.” A küzdelem hangsúlyozása ugyancsak lelkipásztori megfontolás alapján kap ilyen kiemelt helyet: egyrészt mivel „nagyon tévednek, akik azt gondolják, hogy ők a keresztség által már egészen megtisztultak”, másrészt azonban a küzdelemben időnként alulmaradó hívőket biztatja, hogy „ha valaki bűnbe esett, akkor gondoljon a legerősebben a keresztségére... boldogan rá kell hagyatkozni.”

Kiemelkedő lutheri hangsúly a keresztségben a *szövetség* gondolata: „Isten itt veled szövetséget köt, és veled egy leszel, kegyelmes és vigasztaló szövetségben.” Olyan szövetségről van itt szó, amelyet Isten kezdeményez, s amelyben a keresztség egyben „külső ismertetőjel vagy jelszó” is, amint az ember ezt a kezdeményezést hívő bizalommal fogadja. Így lesz ez Isten felől „a kegyelem özönvize”, amely „semmivé csak akkor lesz, ha az ember nem hisz a hatásában.” Ez a megkeresztelttel kötött szövetség egészen személyes jellegű, amennyiben „Isten minden szentnek az ő különös kegyelmét adta, hogy a maga módján teljesítse keresztségének követelményét.” Ez azonban figyelmeztetés is arra, hogy a megkereszteltség tényével a megkeresztelt ne éljen könnyelműen vissza.

Nagy jelentőségű még Luthernak az a gondolata, hogy a keresztség – éppen hatalmas és üdvösséges ereje és munkája által – *hálát* váltson ki a megkeresztelt emberből. A valóságos életben személyesen is komolyan magára vett keresztség mellett ennek egyéni és gyülekezeti kifejezése sem szorulhat háttérbe: „komolyan arra kell törekednünk, hogy (a keresztségért) Istennek szívből és örömmel, szüntelenül hálát és dicséretet mondjunk.”

A figyelmes tanulmányozás azt is megmutatja, hogy a reformáció lutheri ága nem a keresztség teológiai újraértelmezésére tette a hangsúlyt, sokkal inkább annak kifejtésére, hogy mit jelent az ember egész életére nézve, hogy meg van keresztelve. Ez a megközelítés nyilván azt a célt szolgálta, hogy ezt a szentséget visszaemelje a mindennapi keresztény élet valóságába a gyermekként megkeresztelték számára. Itt érdemes megjegyezni azt is, hogy éppen ebből a

megfontolásból tekinti fontosnak az evangélikus egyház a keresztség és a konfirmációi oktatás összetartozását. A szentírási ige – „aki hisz, és megkeresztelkedik, üdvözülni” (Mk 16,16) – fényében a keresztség és a tudatos hit egységét célozza a konfirmáció. Ez a reformátori értelmezés azt is megvilágítja, hogy Luther és munkatársai miért nem fordultak szembe a gyermekkeresztség gyakorlatával, s hogyan törekedtek megválaszolni az ebből fakadó kérdéseket. Ebben ragadható meg világosan, hogy miért tartották hamis és félrevezető érvelésnek az újrakeresztelők gyakorlatát és a mögötte álló felfogást, amely – máig tartó – feszültség azonban már az egyháztörténet világába vezet át bennünket.

A keresztség az egyház történetében

A keresztség tartalmának kibontakozását nemcsak a szentség jelentésében rejlő gazdagság határozta meg, a mindenkori befogadó közeg számára fontos hangsúlyokat is megőrizte az egyház- és dogmatörténet. Ez a keresztségnek az a sokszínű arca, amely a hívek közösségi és személyes életén ismerhető meg, s amelyben már az is látható, miként fogadták ezt a szentséget a mindenkori keresztények.

Az *ősegyház* korában az apostolok, majd az ő tanítványaik és munkatársaik munkája nyomán megszülető gyülekezeteket elemi erővel járta át a *felfokozott várakozás*, amely csak az idő múlása nyomán, nemzedékek távlatában csillapodott le. Ez a várakozás Jézus Krisztus visszatérésre vontakozó ígéreteinek minden pillanatban várható bekövetkezését jelentette, amely természetesen az Isten üdvösséges országának nyilvánvaló beköszöntét is magában foglalta. Ez a szüntelen, a beteljesedett jövő (eszkatologikus üdvösség) küszöbén álló lelkület átjárta a gyülekezetek közösségében a keresztséget is. A szórványban élő, gyakran hitük miatt üldözött keresztények számára a keresztség felvétele azt is jelentette, hogy azzal átléptek Isten üdvösséges országának közösségébe (melynek a keresztények gyülekezeti közössége is része volt), amely a beteljesedésig ugyan még nem látható formában van jelen, mégis valóságos. Ez természetesen mélységes elkötelezést is jelentett, amelyet belső és külső életfordulatnak is nevezhetünk, s amely kifejezésre jutott a liturgiában, amikor a keresztelés előtt kifejezték az Istennel szemben álló erőkkal való végleges szakítást. Természetesen kiemelt hangsúlyt kapott a Szentlélek életet teremtő és alakító munkája a keresztségben.

A keresztség súlyát, egyházi jelentőségét emeli ki, hogy az aktust hosszan tartó felkészítés előzte meg, amit katekumenátusnak neveztek. A keresztelésre jelentkező egyéneket előbb egy, az idők során végül három esztendőre bővülő oktatásban részesítették. Ennek tartalma magában foglalta az alapvető tanítás-

beli és keresztény erkölcsi nevelést is, s fokozatosan vezetett az alapvető ismeretektől az egyház lényegi, „szent titkai” felé, melyeket az oktatás végén, a keresztségben és az azt közvetlenül követő – a gyülekezetbe történt felvételt jelentő – eukharisztikus közösségben való részesedés előtt ismerhettek csak meg (*disciplina arcani*). A keresztelést az egész gyülekezet jelenlétében húsvét vigíliáján tartották.

A keresztség életfordulatot jelentő vonása komoly követelményeket állított a megkeresztelt hívők elé. Ez nemcsak a felkészítés komolyságában mutatkozott meg, hanem abban az egyházi párbeszédben is, hogy a keresztelés után elkövetett bűnökre lehet-e feloldozást kapni. A keresztelést tehát egyszerre tekintették a bűnök bocsánatának, valamint olyan kezdetnek, amely után a gyülekezet közösségébe felvett ember mindenkor ellene mond a bűnöknek és kísértéseknek. Éppen ezért az elbukás jelentőségét nem becsülhették alá. Elgondolkodtató a mai keresztények számára az is, hogy a 2. században élt Hermász *Pásztor* című munkájának álláspontja, miszerint egyszer (!) a keresztelés után is lehet – mély bűnbánat esetén – bűnbocsánatot nyerni valamely főbűnre, enyhe állásfoglalást képviselt. Egyébként azonban végső soron a gyülekezetből való kizárást alkalmazták büntetésként.

A keresztségnek az üdvösségbe jutáshoz való szükségességét is hangsúlyozták (Mk 16,16). Az üldözéseknek azonban gyakran estek áldozatul olyan hitvalló keresztények is, akik még nem részesültek a keresztség szentségében. Az ő esetükben mártíriumukat tekintették az úgynevezett vérkeresztségnek.

Fontos még megjegyezni, hogy a kereszteléstől – mely mindenekelőtt még a felnőttkeresztséget jelentette – elválaszthatatlan volt a keresztelendő hitvallása. Ezek a mindinkább csiszolt teológiai formába öntött liturgikus hitvallások részben rekonstruálhatók a Szentírásból, másrészt a ma is ismert Apostoli hitvallás közvetlen előzményeit is jelentették.

Fordulatot jelentett az egyház életében, amikor a kereszténység előbb *bevett vallás* (313), majd kizárólagos *államvallás* (391) lett a Római Birodalomban. A korábban jól körülhatárolható belső, tartalmi szembenállás az egyház és a környező világ között fenntarthatatlannak bizonyult. A – sokszor egyáltalán nem elkötelezett – tömegek beáramlása az egyházba nemcsak a „végső várakozások” hőfokát apasztotta le, hanem áthidalhatatlan feszültséget teremtett a keresztelés korábbi felfogásával szemben is. Egyrészt az oktatás ezután az aktust követi, azaz a misztérium megtapasztalása az abban való növekedés elé kerül. Hangsúlyossá lesz a meghalás-föltámadás motívuma (Róm 6), ami azonban a bűnbocsánatot is jelenti. Ugyancsak újdonságnak tekinthető, hogy a betérő családok gyermekeit is magától értődően keresztelték meg a felnőttekkel együtt. Mindebben azt ismerhetjük fel, hogy az egyház helyzetében váratlanul támadt fordulat és a keresztelésre jeletkezők tömege viszonylag gyorsan megoldandó kihívást jelentett, amelyet az egyház korábbi gyakorlatának és elkötelezésének az adott helyzetben való újragondolásával úgy kívánt megoldani, hogy a ke-

resztséget először a részesezés titokzatos alkalmává tette – ami mindenekelőtt a Krisztusban való részesezést jelentette –, majd azt követően ezt a titokzatos tapasztalatot kívánta elmagyarázni és elmélyíteni.

Az átmenet feszültségét jelzi az a gyakorlat, hogy a keresztelest mind későbbre, nem ritkán a halálos ágyra halasztották a megkeresztelezők (mint maga Konstantin császár is). Ennek oka az volt, hogy egyrészt a kereszténység szigorú álláspontja a bűnnel szembeni ellenállásáról a keresztséget követően, másrészt az esetleges elbukás nyomán történő kiközösítés sokakat óvatosságra kényszerített. Az a tény, hogy ez a megfontolás később szinte teljesen kivezett az egyház gyakorlatából, sajnos azt is jelzi, hogy a keresztény egyház fegyelme fellazult.

Újabb történelmi fordulat következett a korai középkorban, mely a népvándorlás során Európába özönlött népek és törzsek közötti missziós tevékenység korszaka lett. Éppen ezért vált meghatározóvá a keresztség teológiájában Jézus missziói parancsa (Mt 28,19), melyben az Úr minden nép megkeresztelezésének a feladatát bízta a tanítványokra.

Ez a missziói tevékenység több problémát vetett fel. Egyrészt a beözönlő germán törzsek között – a korábbi, ógyházi misszió nyomán – számosan vették fel az ariánus hitvallást, amelyet az egyházi zsinatok hosszas vita és küzdelem után veszélyes eretnekségként vetettek el (325, 381). E népek újakeresztelezése tehát napirenden volt.

Komoly veszély fenyegette az egyház és a teológia hitelességét, amikor a missziói parancsot – elsőként Nagy Károly, de később más uralkodók is – a leigázott népek közötti erőszakos térítésre használták fel. Ez ellen akkor a vezető teológusok és főpapok is tiltakoztak. Hamis képet festenénk azonban, ha azt gondolnánk, hogy a térítők munkájára csak ez volt az általánosan jellemző. Legtöbbször hosszas nyelvtanulás után fegyvertelenül keresték fel a pogány népeket, s nem ritkán életük elvesztésével pecsételték meg szolgálatukat.

Az érett középkorban a keresztségről szóló koncepció a skolasztikus teológia építményébe foglaltan jelent meg. Ennek az értelmezésnek az „ok” és „hatás” közötti feszültség adta meg az alapvető irányt. Talán sehol nem érvényesülhetett világosabban a skolasztika *ex opere operato* elve (azaz: a rítus, a szent cselekmény erejénél fogva hat a keresztség, melyhez nem szükséges a hit, hogy a megkereszeltbe bevésődjék a keresztelezés cselekményével a szentség „karaktere”). A hit azonban a szentséghez kapcsolódó kegyelem elnyeréséhez elengedhetetlen maradt. Ebből következett, hogy a gyermekkeresztséget magától értődő szükségszerűségnek tartották, ellenben nem a hit hangsúlyozása nélkül, hanem azzal a kiegészítéssel, hogy „a kicsinyek mások által hisznek”.

A középkori skolasztika idején kiteljesedő gyermekkereszteleési gyakorlat fennmaradt a reformáció legfőbb irányzataiban, így az evangélikusságban is, de tartalmi

megközelítése természetesen jelentősen megváltozott. Fentebb már jól láthatunk, hogy maga Luther is lényegében magától értetődően indult ki abból, hogy az akkori egyház tagjai gyermekként részesültek ebben a szentségben, annak tartalmát tehát ennek megfelelően kellett a reformáció teológiája szempontjából újra kifejtteni. Ebben természetesen teljesen eltűnt az *ex opere operato* jelleg, és a hit szükségességének hangsúlyozása alapvetővé vált. A gyermekkeresztség fenntartása mellett azonban nemcsak az szólt, hogy például a „mindennapi keresztség” tanításával így is át tudták hidalni az aktus és a személyes hit közötti távolságot, hanem annak elkerülése is, hogy a keresztséget másodszer is kiszolgáltassák felnőtt korban, ahogyan azt a radikális újrakeresztelők hirdették. A keresztség másodszori felvétele, illetve kiszolgáltatása ugyanis kétségbe vonná az első keresztelés „érvényességét”, azaz a keresztségben rejlő szentségi tartalmat, s egyoldalúan a befogadó hitére teszi a hangsúlyt: „nem azon van a fő hangsúly, hogy hisz-e vagy nem hisz az, akit keresztelnek... mert a hitem nem alkotja, hanem befogadja a keresztséget” – mondja Luther „kissé éles különbségtétellel” a keresztségről tartott igemagyarázatában. Ebből következik, hogy „ha százszor is vízbe merítkezünk, az sem több az egy keresztségnél”. Így mondja ki a végső álláspontot az Ágostai hitvallás (IX): „a gyermekeket meg kell keresztelni. Mikor ezeket a keresztség által Istennek felajánljuk, Isten őket kegyelmébe fogadja.”

A gyermekek megkeresztelése háttérében különböző megfontolásokat találhatunk. Egyrészt az evangéliumi kijelentést: „aki hisz és megkeresztelkedik, üdvözül, aki nem hisz, elkárhozik” (Mk 16,16), melynek alapján a keresztség szükségessége az üdvösség eléréséhez kezdettől fogva jelen volt az egyházi gondolkodásban. Nem véletlen, hogy a középkor folyamán a magas gyermekhalandóság tényét ott kell látnunk a keresztelési gyakorlat mögött. Ugyanakkor nem felejtethjük el, hogy a konstantini fodulattól (313) egészen a közelmúltig az egyház „népegyházi keretekben” gondolkozhatott, s ebben a gyermekek megkeresztelése felelt meg leginkább a kialakult és egyben fenntartható gyakorlatnak – kérdéseket és kételyeket inkább csak a missziós tevékenység során, illetve az egyházzal szembeni tudatos konfrontáció útján fogalmaztak meg, azaz éppenséggel kívül a már kiépült népegyházi struktúrán. Harmadszor megemlíthetjük az evangélikus reformáció által is használt érvet a gyermekkeresztséget elvetőkkel szemben: „hogy Isten valóban helyesli a gyermekek keresztségét, annak bizonyága az, hogy Isten az így megkeresztelteknek a Szentlelket adja. Mert ha ez a keresztség hatástalan lenne, senki sem kapná meg a Szentlelket, senki sem üdvözülne, végeredményben tehát nem lenne egyház sem.” (Apológia IX)

A reformáció egyre nagyobb megosztottságot mutató táboraiban a keresztség is eltérő megítélés alá esett. Kálvin (akárcsak Zwingli) – szemben a katolikus és evangélikus állásponttal – ugyan elvetette a keresztség szükségességét az üdvösséghez, mégis azt tekintik a látható egyház közösségébe való felvétel jelének, amely mintegy az Istennel érvényes szövetség pecsétje azok számára, akik – a kiválasztás által – Krisztus lelki testének is tagjai. A keresztség a Krisztussal való egyesülés jele, másrészt mint a bűnök bocsánata a megszentelődés

alapja is. Kálvin és Zwingli is kitartottak a gyermekek keresztség mellett, tudatos konfrontációval az újrakeresztelőkkel szemben.

Ez utóbbiak mindenekelőtt német nyelvterületen hatottak (Zürich, Münster), s a keresztelésben a megkeresztelendő belső döntését, külső jellel való megjelölését, valamint a belső megszentelődést elősegítő jelleget hangsúlyozták: azaz végletesen az individuum felé torzították annak tartalmát, amely – kimondva, kimondatlanul – a szentségi jelleget is kétségbe vonta. Ennek hátterében egyfajta általános rajongó vallásosság állt, melyet erős spiritualizmus és a végső (apokaliptikus) várakozásokra fogékony túlfűtöttség jellemezett (ez volt a sokszor szélsőségesen individualista vallásosság és kiválasztottságtudat táptalaja).

Hasonló úton jártak a 18. század radikális pietistái is, akik számos újrakeresztelő gyülekezetet is alapítottak. Elképzeléseik középpontjában egy olyan „lelki egyház” állt, melyhez az egykor újrakeresztelést követelők túlfűtöttsége és spiritualizmusa ismét életre kapott. Ebben a keresztség mindenekelőtt a belső meggyőződés és radikális elkötelezés külső jelévé silányult. Radikális protestantizmusuk nem ritkán keveredett a középkori misztika néhány túlfűtött elemével is.

A keresztség történetében a felvilágosodás hatása is mély nyomot hagyott. A racionális megközelítés a teológiai tudományosság terén belülről, a társadalomnak és a kultúrának az egyház intézménye és gyakorlata iránti (túl)racionálizált felfogása pedig kívülről nehezítették meg a keresztségnek mint misztériumnak a megközelítését. Ennek következtében tartalmi gazdagságából – a teológusok zárt körén túl – egyre szűkebb és szárazabb összefoglalások születtek, s ez kétségtelen nyomot hagyott a keresztelés egyházi gyakorlatán is. Hiszen a keresztségnek mind a mai egyházi gyakorlatban, mind a megkeresztelt tömegek életében tapasztalható válsága mögött nemcsak a szekularizmus elsőpró ereje ismerhető fel, hanem az embernek az életről, a környező világról, nem utolsósorban pedig Istenről és önmagáról alkotott képének – gyakran igen torz – változása is, amely a ma sok tekintetben válságát élő felvilágosult eszmerendszeren alapul.

Párbeszéd a keresztségről

A keresztség történelmi útjának áttekintése felől érkezve meg a mához, őszinte számvetés után ki kell mondanunk: akár a keresztséggel kapcsolatos ismeretek általános hiányára, akár a keresztelés mai egyházi gyakorlatára nézve sokrétű válságról beszélhetünk. Az okok további elemzése helyett álljon itt beszédesen mindössze annyi, hogy a keresztség elszáradásának tapasztalata sürgetővé teszi, hogy új viszonyba kerüljünk magával a szentséggel – amelyről valljuk,

hogy önmagában sem elhalt, sem kiürült nem lett – és a keresztség körül egymással: megkeresztelt emberek megkereszteltekkel, megkereszteltek a keresztség iránt érdeklődő meg nem kereszteltekkel. Ennek pedig egyetlen módja a párbeszéd, melyben feltárulhat a szentség belső gazdagsága, és amelynek nyomán újra elfoglalhatja méltó helyét a mai egyházi és liturgikus gyakorlatban. A következőkben – e cél szolgálatában – a mai párbeszéd néhány lehetséges kiindulási pontját járjuk körül.

KERESZTSÉG: SZOLIDARITÁS

Amikor Jézus Krisztus nyilvános szolgálatának kezdetén megkeresztelkedett a Jordán folyó vizében, az nem a megtérés és bűnbocsánat Keresztelő János által hirdetett keresztsége volt – hiszen Jézus Krisztus maga nem ismert bűnt –, hanem közösségvállalás a bűn és a végső pusztulás terhe alatt szenvedő emberrel, illetve emberiséggel. Ezért magától értődő, hogy a keresztelés nyomán az ember felvétetik ebbe a szolidáris közösségbe Jézus Krisztussal és általa Istennel, aki éppen az ő megkeresztelésénél erősítette meg ezt a közösséget: „Ez az én szeretett fiam...” (Mt 3,17) Ebből azonban az is következik, hogy ebben a teljes szolidaritásban, az egy keresztségben való részesedés által minden ember egymással is szolidáris közösségbe kerül, ennek a szolidaritásnak a közössége pedig az egyház, amely a megkeresztelt emberekből áll. Ez a szolidaritás – természete szerint – az élet egészében megvalósul.

KERESZTSÉG: MISZTÉRIUM

A keresztség szentsége lényege szerint misztérium (hittitok), amely a Szentlélek teremtő, megelevenítő munkájának sodrában halál és élet küszöbén áll. Szent titok, hiszen Isten mélységeibe vonja bele az embert, amikor bűnbocsánatban, újjászületésben, szeretete közösségében, végső soron pedig örök üdvösségében részesíti. Olyan hittitok, amely a misztérium természete szerint meghaladja a tapasztalati világ valóságát, de a részesedés által mégis valóságosnak bizonyul. Amikor ezzel találkozik az ember, magával a kegyelmes és szerető Istennel találkozik.

KERESZTSÉG: TŰZ ÉS VÍZ

A keresztség a vízhez társuló ige, ugyanakkor Isten Szentlelkében való részesedés, akit – pünkösdi leszállása óta különösen is – gyakran jelképeznek tűzzel. A tűznek és víznek ez az összetartozása az emberi létezés teljességére irányul, amennyiben Isten a (materiális) testként és lélekként, szellemként létező ember egészének felkínálja az üdvösség szövetségét. Erre akkor is fontos felfigyelni, ha valljuk, hogy testünknek bűneink miatt ismét porrá kell lennie, lelkünk pedig a földi életben folytatott küzdelem után érheti csak el az üdvösség zavarta-

lan nyugalmat, békéjét (szombatját) Istennél. Ugyanakkor arra is emlékezteti az embert, hogy a keresztség mind a belső és lelki, mind a külső és materiális életére vonatkozik – mindkettőt a halálra ítélt állapotból Isten eleveníti meg.

KERESZTSÉG: HALÁLBÓL ÉLETRE

Halálból életre – a keresztségnek ez a világos iránya emeli ezt a szentséget a legnagyobb méltóságra Isten és ember kapcsolatában. Isten egyértelműen kifejezett akarata, hogy nem akarja az ember halálát, hanem hogy megtérjen és éljen, hatalmas támadás a halál, a pusztulás és az azt okozó mindenféle bűn és erő ellen. A keresztségben tehát Isten a halál elleni szövetségbe hívja el, illetve hívja be az embert, aki azontúl a szolidaritás egyházi közösségében az élet szolgálatára kötelezi el magát. E küzdelemben, amelyre maga a keresztség is kötelez, Isten a már megszerzett győzelem áldásaiban részesíti az embert, amennyiben a keresztesítés során – a vízbe merülés szimbólumával – Jézus Krisztus halálában részesít, hogy azután igéjével új, Krisztus győzelmes feltámadása által napvilágra jött életre szólítson elő.

KERESZTSÉG: KERESZTÉNY NÉVADÁS

A névadás mozzanata mindmáig elevenen kapcsolódik a keresztséghez, korábbi sokszínű keresztény tartalma azonban igencsak elszegényedett, pedig ez nem pusztán névadás, illetve az újonnan megkeresztelt név szerinti bemutatása a többi megkeresztelt egyháztagnak. A szentírási hagyományból fakad az az ősi tapasztalat, hogy aki meg tud nevezni valakit vagy valamit, az lényege szerint felismerte, megismerte az elnevezett személyt, tárgyat stb. Ilyen értelemben tehát birtokába kerített valamit annak lényegéből, s így hatalmában, képességében áll megneveznie. Maga Isten is többször adott nevet kiválasztott embereknek, akiknek az életét ezzel állította új irányba és szolgálatba (1Móz 17,1–8; 35,9–12; Ézs 43,1; Mt 16,13–20). A keresztesítési névadás szimbolikus történés, mert a név kimondásával Isten mintegy birtokába veszi a megkereszteltet. (Az egyház ilyenkor azért könyörög, hogy a megkeresztelt neve az Élet Könyvébe is be legyen írva az utolsó napon.) Ezt a tradíciót – habár az egyházi hagyományhoz szorosan köthető – elhomályosította az a gyakorlat, hogy keresztény szentek nevét adták a gyermekeknek, ezzel mintegy biztosítandó a megnevezett szent pártfogását és védelmét.

KERESZTSÉG: FELNŐTTEKNEK ÉS GYERMEKEKNEK

A keresztség története megmutatta, hogy a felnőttek, illetve a gyermekek megkeresztelésének gyakorlata szoros összefüggésben van az egyház mindenkori helyzetével. Népegyházi keretek között (ahol a keresztség szociális szerepe is jelentősen megnövekedett) hosszú évszázadok óta a gyermekkeresztség gya-

korlata vált általánossá. E keretek mai összeomlása gyakran veti fel újra e gyakorlat jogosultságának kérdését.

Fontos kimondani, hogy a gyermekkeresztség dolgában a Szentírás nem szolgál perdöntő érvekkel egyik álláspontnak sem: semmilyen formában nem veti el, de nem ad egyetlen kifejezett tájékoztatást sem kisdedek megkereszteléséről. Ez arra utal, hogy az egyház jó úton jár, akár felnőtteket, akár gyermekeket kereszstel. Ehhez azonban figyelembe kell venni számos körülményt.

A gyermekkeresztség elválaszthatatlan összefüggésben áll a megkeresztelendő kisded családjával, hiszen feltételezi azt, hogy a gyermek nevében a szülők, keresztszülők tesznek vallást hitükről, melyben az egyház annak biztosítékát látja, hogy körükben az idő múltával mind a kereszteni tanítást, mind a kereszteni példamutató életet megismerheti a gyermek. Ha erre nincsen belátható remény, a keresztelést célszerű akkorra halasztani, amikor e feltételek létrejönnek, ellenkező esetben minden felelősség az egyházra, illetve magára a keresztelést végzőre hárul.

Ennek nyomán azonban – tekintettel a bibliai alapokra, az egyháztörténet tanúságára és az egyházat övező társadalmi környezetre – nyitottságot kell kialakítani a felnőttek keresztelésének gyakorlata felé is, ami részben a felkészítés, részben a liturgikus formák újragondolását is jelenti.

KERESZTSÉG: AZ ÖKUMENIKUS EGYSÉG KÖTELEKE

Az elmúlt másfél évszázad érlelte meg a kereszteni felekezetek közötti párbeszéd, az ökumené igényét és gyakorlatát. Ennek máig legnagyobb eredménye, hogy a keresztség szentségének kiszolgáltatását a számottevő kereszteni felekezetek kölcsönösen elismerik. Mivel az egyház a megkeresztelt emberek közössége, a keresztség köteleke arra kötelezi a szétszakadozott kereszténységet, hogy ennek fényében vizsgálja az egymással összekötő és egymástól elválasztó kérdéseket, hiszen a keresztség nem emberi találmány, hanem Isten által elrendelt, ezáltal igéjével egybekötött szentség, amely létrehozza a megkeresztelték valóságos közösségét az Egyházban. Ezért minden keresztelés – a magunké is – erre a kötelességre emlékezteti a keresztényeket.

A KERESZTSÉG: MEGHÍVÁS KÜLDETÉSRE (II. JÁNOS PÁL)

A keresztség az üdvösség ígértét hordozza, tehát még nem a célbaérkezés, hanem sokkal inkább egy új élet kezdete, melynek távlata egyszerre teszi fontossá a megérkezést és az addig vezető lépéseket egyaránt. A keresztség ajándékának egész gazdagságát megkapjuk Istentől, melyből a keresztség vize – lelki értelemben – mindennapi éltető vízzé válik a tanítványságra. A keresztség tudatos hittel vállalása a szentség egész tartalmával való bátor élésre és az arról való tanúskodásra ad felhatalmazást. Az Istennel szövetségben élt élet pedig önmagá-

ban is küldetés a világban. Mivel „újjászüelő és megújító fürdő” ez (Tit 3,5), élő vize nemcsak a keresztyén embernek, de a megkereszteltek közösségének (egyház), sőt az egész világnak felüdülést hoz. A keresztség tehát Isten hívó szava minden emberhez a keresztyén életben rejlő küldetésre.

FELDOLGOZÁST SEGÍTŐ KÉRDÉSEK

Keresztség	Mai üzenet	Mai kihívás
Szolidaritás	Jézus Krisztus, a Megváltó megkeresztelésével büntelenül is szolidaritást vállalt a bűnös emberekkel, emberiséggel.	Mit jelent számunkra ez a felénk irányuló isteni szolidaritás? Mit jelent, hogy a keresztségben egymással is szolidáris közösségbe lépünk?
Misztérium (hittitok)	A keresztség szent titok, melyben Isten erejénél fogva meghaladja a tapasztalati világ valóságát is.	Milyen tapasztalati és azon is túlmutató ereje van ma a keresztségnek? Miben érhető tetten e hittitok ereje?
Tűz és víz	A keresztség tűz (Szentlélek) és víz, amely egyaránt szól a testi és lelki – tehát a teljes – embernek.	Mi a keresztség mai üzenete az ember testi-lelki megváltásra és megújulásra szorultságáról?
Halálból életre	A keresztség iránya mindig a halálból az életre vezet, Jézus Krisztus győzelmébe von be.	Miként üzen hadat a keresztség a halál erőinek? Miként segíthetjük egymást – megkeresztelt embereként – az ezek elleni küzdelemben?
Keresztyén névadás	A keresztségben Isten nevünkön és személyesen szólít meg minket.	Mit jelent a megkeresztelt számára Isten megszólító szava?
Felnőtteknek és gyerekeknek	A keresztségben egyaránt részesülhetnek felnőttek és gyermekek a Szentírás és az egyház története alapján is.	Elég nyitott-e a gyülekezetünk és egyházunk, hogy mind a gyermekek, mind a felnőttek keresztelését elfogadja és gyakorolja? Ki viseli a keresztséggel járó felelősséget?
Az ökumenikus egység köteléke	Az Atya, Fiú és Szentlélek nevére történt keresztiséget a keresztyénység döntő részét jelentő történelmi egyházak kölcsönösen elismerik.	Mire kötelezi a megkeresztelték közösségét ez a kölcsönös elismerés a gyakorlati életben, az ökumenikus párbeszédben?
Meghívás küldetésre	A keresztség gazdag ajándék, amely a megkeresztelt ember egész életét átjárhatja.	Mit jelent a mai világban a keresztyén ember küldetése? Miben segít ennek megértésében a keresztség gazdag tartalmának újra felfedezése?

TOVÁBBVEZETŐ IRODALOM

Luther Márton: *Bűnbánat, keresztség, úrvacsora. Három sermo a szentségekről.* Magyar Luther füzetek 4. Magyarországi Luther Szövetség. 1994.

D. Dr. Pröhle Károly: *A hit világa.* Győr. 1948.

Schneider, Theodor (szerk.): *A dogmatika kézikönyve. II. Vigilia* Kiadó. Budapest. 1997.

Úrvacsora

Krisztus lelke, kifogyhatatlan gazdagságod által szentelj meg engem!

Krisztus teste, önfeláldozó szenvedésed által üdvözíts engem!

Krisztus vére, szívednek rám áradó melege által ihless meg engem!

Krisztus kínszenvedése, azzal az erővel, amellyel kínjaidat elviselted, erősíts meg engem!

Óh, édes Jézus, mert te olyan végtelenül jó vagy, hallgass meg engem!

Sebeid mélyén, mert az biztos menedék nekem, rejts el engem!

Gonosz ellenségtől – mert másképpen legyőznek – oltalmazz engem!

Halálom óráján, amikor szívem remeg a félelemtől, szólíts magadhoz engem!

S mert kezdettől fogva szeretted, vonzz magadhoz engem, hogy szentjeiddel dicsérjelek téged, Uramat, Istenemet, mindörökké. Ámen.

(Loyolai Ignác (1491–1556) imája nyomán P. Lippert)

Veled ajándékozom meg magam a kacsintásomban és szomorú sóhajomban; a szívem kacagásában és a lelkem könnyeiben; a lábam ritmusában és a hallgatásom csöndjében. Uram, veled ajándékozom meg magam.

Veled ajándékozom meg magam a megtartott ígéreteimben és a megbocsátott sértéseimben; a megosztott örömhírben és a megőrzött titokban; a nagyszerű dolgokra emlékezésben és a megbocsátott bűnök elfelejtésében. Uram, veled ajándékozom meg magam.

Veled ajándékozom meg magam a fiatalokban, akik mellé kuporodok és az idősekben, akikkel együtt üldögélünk; a még meg nem születettekben, akikért imádkozom és a haladókban, akikkel együtt imádkozom. Uram, veled ajándékozom meg magam.

Veled ajándékozom meg magam a dalokban, amelyeket komolyan veszek, a csendes szünetekben, a különleges pillanatokban, és amikor életem rábólint akaratomra; és mégis veled ajándékozom meg magam a dadogó imádságban, a sokáig elhúzódó kétségekben, a lélek kiszáradt napjaiban és az ellentmondó reményekben. Veled ajándékozom meg magam.